

Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Βιογραφία και εργογραφία

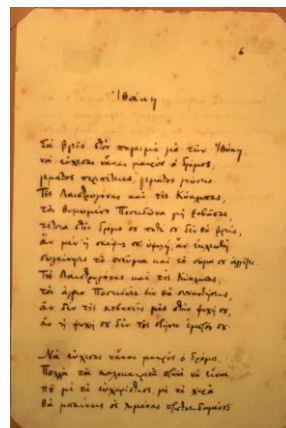
(βλ. επίσης σελ. 104-106 βιβλίου *Ιστορίας Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*)

Ο Κ.Π. Καβάφης (1863-1933) είναι από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, με παγκόσμια φήμη. Είναι γνωστός και ως «ο Αλεξανδρινός ποιητής», γιατί έζησε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Δεν ακολούθησε κάποιο ιδιαίτερο λογοτεχνικό ρεύμα. Όπως έγραψε ο Κ.Θ. Δημαράς: «Γράφει πολλά, κρατάει λίγα, δημοσιεύει ελάχιστα». Δεν εξέδωσε ποτέ βιβλίο. Δημοσίευσε 154 ποιήματα (μονόφυλλα ή τεύχη που τα κυκλοφόρησε ο ίδιος ιδιωτικά).

Ο ίδιος είχε κατατάξει τα ποιήματά του σε τρεις κατηγορίες:

1. ιστορικά,
2. φιλοσοφικά και
3. ηδονικά ή αισθησιακά

Το γνωστότερο ποιήμα του είναι η «Ιθάκη».

Χαρακτηριστικά της ποίησης του Καβάφη

Τα ποιήματα του πλησιάζουν τον πεζό λόγο. Χαρακτηριστικά των ποιημάτων του:

- Λιτότητα έκφρασης
- Λιγοστά επίθετα
- Ελεύθερος στίχος
- Άνισος αριθμός συλλαβών

Όσο μπορείς

Γράφτηκε το 1913. **Ανήκει στα φιλοσοφικά** και είναι **παρααινετικό**, δηλαδή **συμβουλευτικό**. Ο αφηγητής απευθύνεται σε β' ενικό πρόσωπο στον αναγνώστη υποδεικνύοντάς του μια αξιοπρεπή, ηθική στάση ζωής.

Θέμα

Οι σκέψεις του ποιητή για το πώς θα πρέπει οι άνθρωποι να αντιμετωπίζουν τη ζωή τους, ώστε να διαφυλάξουν τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπειά τους. (Ο ποιητής απευθύνεται τόσο στους αναγνώστες όσο και στον εαυτό του).

Μέρη του ποιήματος

Αποτελείται από δύο πεντάστιχες στροφές.

1. Α' στροφή: Συμβουλές του ποιητή για περιφρούρηση της αξιοπρέπειας της ζωής μας.
2. Β' στροφή: Τρόποι εξευτελισμού της ζωής μας και η κατάντια του να ζεις μια ζωή που να σου είναι βάρος (φορτική) και να μην ταιριάζει με τα θέλω σου (ξένη).

1^η στροφή

Παραινέσεις (δηλαδή συμβουλές):

1^η παραίνεση – η κύρια παραίνεση: Προσπάθησε να κάμεις τη ζωή σου όπως τη θέλεις

2^η παραίνεση: Αν δεν μπορείς (να κάμεις τη ζωή σου όπως τη θέλεις), προσπάθησε τουλάχιστον, όσο μπορείς, να μην την εξευτελίζεις.

Επομένως ο Καβάφης λέει ότι, εάν κάποιος δεν μπορεί να κάνει τη ζωή του όπως τη θέλει, φτάνοντας τους στόχους του, τουλάχιστον να μην την εξευτελίζει.

Τρόποι εξευτελισμού της ζωής:

-μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου

-μες στες πολλές κινήσεις και ομιλίες

Όσο μπορείς: Τρίτος στίχος και τίτλος του ποιήματος. Δίνει μεγάλη σημασία στην προσπάθεια. Όσο μπορείς → με όλες σου τις δυνάμεις.

Παρατήρηση: Όλες οι παραινέσεις διατυπώνονται εδώ με αρνητισμό: Κι αν **δεν** μπορείς... **μην** την εξευτελίζεις.

2^η στροφή

«Πηαίνοντας», «γυρίζοντας», «εκθέτοντας»: **Τρεις ενεργητικές τροπικές μετοχές** με υποκείμενο το «εσύ» και αντικείμενο το «την», δηλαδή «την ζωή σου». Οι μετοχές επεξηγούν και συμπληρώνουν τις έννοιες της προηγούμενης στροφικής ενότητας (στ. 4-5 της 1^{ης} στροφής). **Στην 2^η στροφή επομένως αναλύονται οι τρόποι εξευτελισμού της ζωής μας**, οι οποίοι είχαν αναφερθεί με συντομία στους δύο τελευταίους στίχους της 1^{ης} στροφής. Οι μετοχές αποκαλύπτουν ουσιαστικά τον τρόπο με τον οποίο θέτουμε σε κίνδυνο την ατομικότητα και την αξιοπρέπειά μας: Με το να πηγαίνουμε δηλαδή σε κάθε κοινωνική εκδήλωση, με το να γυρίζουμε διαρκώς από μέρος σε μέρος και με το να εκθέτουμε τον εαυτό μας στην ανοησία που συνοδεύει την καθημερινή συνύπαρξη με ανθρώπους που δεν έχουν να μας προσφέρουν κάτι το ουσιαστικό.

Τίτλος – «Όσο μπορείς»: Ο Καβάφης προτείνει να αντισταθούμε στη μαζοποίηση (το φαινόμενο κατά το οποίο οι άνθρωποι χάνουν την ατομική τους βούληση και ακολουθούν τις αποφάσεις της μάζας). Ωστόσο αυτός ο δρόμος είναι δύσκολος. Αναγνωρίζει τις δυσκολίες που υπάρχουν και γι' αυτό δεν είναι ούτε απόλυτος ούτε αυστηρός.

Γλώσσα: Η γλώσσα του Καβάφη είναι ιδιότυπη και περιέχει πολλά στοιχεία και από τη δημοτική και από την καθαρεύουσα. Επίσης έχει πολλούς ιδιωτισμούς. Ιδιωματισμοί: «στες» αντί για «στις», «πηαίνοντάς την», αντί «πηγαίνοντάς την».

Ύφος: Είναι λιτό, δηλαδή απλό. Μοιάζει πολύ με τον προφορικό λόγο. Χρησιμοποιεί ελάχιστα επίθετα και εκφραστικά μέσα. Επιπλέον το ύφος είναι παραινετικό με έντονα διδακτικό τόνο (χρήση των ρημάτων σε υποτακτική και προστακτική και χρήση του β' ενικού προσώπου).

Στίχος: Σε ιαμβικό μέτρο. Δεν υπάρχει ομοιοκαταληξία. Οι στίχοι είναι ανισοσύλλαβοι.

Εκφραστικά μέσα – σχήματα λόγου:

Επανάληψη σε τρία σημεία: «δεν μπορείς», «όσο μπορείς» (στ. 1+3 α' στροφής), «Μην την εξευτελίζεις»: 3^{ος} στίχος 1^{ης} στροφής & 1^{ος} στίχος 2^{ης} στροφής, «μες στην πολλή...μες στες πολλές»: 4^{ος} και 5^{ος} στίχοι 1^{ης} στροφής.

Μεταφορά: πηαίνοντάς την, γυρίζοντάς κι εκθέτοντάς την. **Παρομοίωση**: «σα μια ξένη φορτική» (**σα=σαν**. Στην παρομοίωση υπάρχει πάντα το σαν ή το όπως, π.χ. πεινάω σαν λύκος)

Ένα σχόλιο του Ρένου Αποστολίδη για το ποίημα

«Θα συνιστούσα αυτό το ποίημα να το μάθουν απόξω, όσο γίνεται περισσότεροι άνθρωποι, και να το ξαναδιαβάσουν, να το ξαναλένε στον εαυτό τους, όπως, να πούμε, είναι κάτι τέτοια ποιήματα - ξέρω γω - σαν το «Αν μπορείς» του Κίπλινγκ, έτσι ... Αυτό... να το μάθουν απόξω και να το λένε. Λέγεται «Όσο μπορείς».

Προσέχετε τι λέει; Και σκεφτείτε τη ζωή μας, τη δικιά μας, τη ζωή των κοινωνιών των συγχρόνων, τη ζωή των εκδηλώσεων...

Όλοι πολλοί μαζί... στέκουν όρθιοι, λένε λόγια... τούτο... κείνο... τάχα αγαπιούνται... φιλιούνται -- φιλάν τον αέρα, δεξιά κι αριστερά απ' τα μάγουλα ο καθένας, κανένας δε φιλάει πράγματι τα μάγουλα, κανένας δε φιλάει πράγματι το στόμα, κανένας δεν επιθυμεί πράγματι όσο λέει πως επιθυμεί τον άλλο, «Α!...τι ωραία που σε είδα!...»

Αυτή είναι η πολλή συνάφεια του κόσμου, οι πολλές κινήσεις κι ομιλίες, κι όλη αυτή η ψευτιά, το θέατρο... - η οποία, λέει, εξευτελίζει τη ζωή... την εκθέτει... στην καθημερινή ανοησία των σχέσεων και των συναναστροφών.

Εδώ δείχνεται ο πράγματι - θα έλεγα - επαναστατικός Καβάφης, προσωπικά επαναστατικός, - γιατί δεν ξέρω αν επανάσταση είναι η φωνή..., η επίθεση..., η μάχη... και μήπως είναι πιο φοβερή επανάσταση η απόφαση ότι δεν έχω καμιά σχέση με το κακό και τη φλυαρία αυτού του κόσμου!».

Ο **Ρένος Αποστολίδης** (1924 – 2004) ήταν Έλληνας συγγραφέας, φιλόλογος και κριτικός της λογοτεχνίας της μεταπολεμικής γενιάς.